

1. המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב באמצעות היו"ר עטיה אלאעסם
2. אגודת הארבעים
3. פורום ארגוני יזמות לנשים ערביות בנגב
4. עמותת נשים לקייה
5. אגודת הגליל – האגודה הערבית הארצית למחקר ולשירותי בריאות
6. עמותת דריג'את
7. עמותת אלעזאזמה

העותרים

באמצעות עוה"ד ארנה כהן ו/או חסן ג'בארין ו/או ג'מיל דקואר ו/או מרואן דלאל מעדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, ת"ד 510 שפרעם 20200, טל' 04-9501610 פקס' 04-9503140

- נגד -

1. אלי ישי, שר העבודה והרווחה
מרח' קפלן 2, קרית הממשלה, ירושלים 91130

2. יצחק מזרחי, ראש מועצת שגב-שלום
ת"ד 804 באר שבע 84106

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים, והמורה להם לבוא וליתן טעם:

1. מדוע לא ימשיכו לספק לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב את שירותי הרווחה, אשר סופקו להם עד ליום 8 באוגוסט 1999;
2. מדוע לא יקיים המשיב 1 את המלצות ועדת החקירה הפרלמנטרית בנושא המגזר הבדואי בישראל, המתייחסות להספקת שירותי רווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, ו/או את התכנית שהוגשה לשר על ידי מחלקת הרווחה של מועצת שגב-שלום;
3. מדוע לא יקים המשיב 1 לשכות רווחה ממלכתיות לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב ויקצה תקנים ותקציבים אשר יאפשרו מתן שירותי רווחה, ברמה נאותה ושוויונית ובאופן נגיש.

בקשה לקביעת דיון דחוף

העתירה מתייחסת להפרת זכותם הבסיסית ביותר של כששים אלף התושבים בכפרים הבלתי מוכרים בנגב, לקבל שירותי רווחה. החלטת המשיב 2, מיום 3 באוגוסט 1999, הורתה על הפסקת

שירותי הרווחה המינימליים ביותר שסופקו עד אז לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, כוללת את הטיפול במקרי אלימות במשפחה, משפחות במצוקה, ילדים, נערות ונוער בסיכון, משתמשים בסמים ועוד. הפסקת שירותי הרווחה פוגעת פגיעה חמורה ויומיומית בתושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, ובהם ילדים, נשים, חולים, נכים וקשישים. בשל חומרת הפגיעה והסכנה המיידית לחיי התושבים, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את העתירה לדיון דחוף.

ואלו הם נימוקי העתירה:

העותרים

1. העותרים הינם נציגים של עמותות שונות הפועלות בנגב לקידום זכויותיהם של תושבי הכפרים הבלתי מוכרים.

העותרת 1 הינה מועצה המורכבת מנציגים אשר נבחרו על ידי תושבי הכפרים הלא-מוכרים, אשר פועלת להשגת הכרה לכפרים הבלתי מוכרים בנגב ולקידום השירותים לתושביהם.

העותרת 2 הינה עמותה רשומה כדין בישראל, שמטרתה לסייע לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים בישראל ולקדם את ההכרה בישובים אלה ואת השירותים הניתנים לתושביהם.

העותרת 3 הינה פורום המאגד את כל ארגוני הנשים הערביות הפועלים בנגב, במטרה להשיג שוויון בין לבין כלל הנשים בארץ.

העותרת 4 הינה עמותה רשומה כדין בישראל, הפועלת לקידום מעמד האשה בישוב לקייה.

העותרת 5 הינה עמותה רשומה כדין בישראל, הפועלת לקידום זכויות המיעוט הערבי בישראל בתחום הבריאות והרווחה.

העותר 6 הינה עמותה רשומה כדין בישראל, הפועלת לקידום הכפר הבלתי מוכר דריג'את ולשיפור תנאי החיים בו ולקידום השירותים הניתנים לתושביו.

העותר 7 הינה עמותה רשומה כדין בישראל, הפועלת לקידום הכפר הבלתי מוכר עזאזמה ולשיפור תנאי החיים בו ולקידום השירותים הניתנים לתושביו.

הרקע העובדתי

2. עד ליום 8 באוגוסט 1999, סופקו שירותי רווחה מינימליים ביותר, לחלק מתושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, על ידי מחלקת הרווחה במועצה המקומית שגב-שלום. שירותים אלו כללו התערבות מקצועית וסיוע במיצוי זכויות למי שפנה או הופנה על ידי הגורמים השונים אל לשכת הרווחה ובכלל זה נשים נפגעות אלימות במשפחה, משפחות במצוקה, ילדים, נערות ונוער בסיכון, משתמשים בסמים ומשפחותיהם ועוד. בשנה האחרונה ניתנו השירותים רק לכ- 1,000 משפחות מתוך 60,000 התושבים בכפרים הבלתי מוכרים, וזאת על אף שמספר הזקוקים לשירותי הרווחה הינו גדול יותר.

3. אוכלוסיית הכפרים הבלתי מוכרים מתאפיינת במצב כלכלי-חברתי הקשה ביותר בארץ, מתגוררת בתנאים פיזיים קשים ביותר ואינה מקבלת שירותים בסיסיים רבים. תושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, המונים כששים אלף נפש ומתגוררים בעשרות כפרים בכל רחבי הנגב, סובלים ממצוקה חמורה בכל התחומים, וזאת עקב שעורים גבוהים של עוני, אבטלה, מצוקות חברתיות, משפחות ברוכות ילדים, השכלה נמוכה, צפיפות דיור מיעוט ועוד.

4. כתוצאה משילוב כל הגורמים הנ"ל ברור, כי הצורך בשירותי רווחה בקרב תושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב הינו גבוה במיוחד, ועל מנת לענות על הצרכים האמיתיים בתחום שירותי הרווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, נדרשת הקצאה גבוהה בהרבה מההקצאה הממוצעת הארצית.

5. הסעד הראשון של העתירה, מתייחס להפסקת השירותים המינימליים ביותר שסופקו לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, באמצעות המשיבים. העותרים מבקשים חידוש מיידי של השירותים כפי שניתנו עד להפסקתם ביום 8 באוגוסט 1999. בסעדים השני והשלישי, העותרים יטענו, כי אין די בשירותים שסיפקו עד ליום 8 באוגוסט 1999, וכי חובת המשיב 1 להעריך לאספקת שירותים כמבוקש בסעדים אלו.

העובדות הרלבנטיות לסעד הראשון

6. החלטת המשיב 2, המורה על הפסקת אספקת שירותי הרווחה, משמעה הפסקה, הלכה למעשה, של ההסדר אשר נקבע לפני כשלוש שנים בין המשיב 1 והמשיב 2, ולפיו מאז 1997, העביר המשיב 1 תקציבים למימון אספקת שירותי רווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים אל מועצת שגב-שלום, ואילו מחלקת הרווחה של המועצה, היתה אחראית על אספקת שירותי רווחה לכ-60,000 תושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, בנוסף לאספקת שירותי הרווחה לתושבי שגב-שלום.

ראו: דו"ח ביקורת מועצה מקומית ממונה שגב-שלום, האגף לביקורת ברשויות מקומיות, משרד הפנים (1998), עמ' 5 – 7.

רצ"ב כנספח ע/1

7. ביום 3 באוגוסט 1999, הודיע מזכיר מועצת שגב-שלום למנכ"ל משרד העבודה והרווחה, כי אין עוד ביכולת המועצה לספק שירותי רווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים ועל החלטת המשיב 2 להפסיק לספק את השירותים החל מיום 8 באוגוסט 1999. הנימוק להחלטה ניתן במלים אלה:

"בנסיבות הקיימות אין באפשרות המועצה המקומית שגב-שלום לשאת בנטל ממלכתי לאומי במתן שירותי רווחה לפזורת הבדואים המונה כ- 60,000 נפשות הפזורות בנגב הגדול.

...מתוך דאגה לשלומם של עובדי מחלקת הרווחה החלטנו להוציא את העובדים לחופשה מרוכזת ע"ח ימי חופשה עד שיוסדר ענין ההתחשבות וההתנתקות הסופית וזאת מיום 8 באוגוסט 1999.

... כידוע לך מצוקות האוכלוסייה הבדואית גם מהפזורה וישובי הקבע רבות וכל ניסיון להתעלם ממצב זה רק מוסיף ומחמיר את המצב, על כן אנו שלמים עם ההחלטה ומקווים שאוכלוסייה זו תטופל ע"י משרדכם באופן ישיר ויעיל".

רצ"ב כנספח ע/2

8. המשיב 2 הורה ביום זה למנהל מחלקת הרווחה בשגב-שלום, להפסיק לספק שירותי רווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים ולהוציא לחופשה את העובדים ביום 8 באוגוסט 1999. ואכן, החל מיום 8 באוגוסט 1999, הופסקה אספקת שירותי רווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים.

9. לאחר החלטת המשיב 2, נותרו התושבים אף ללא שירותי הרווחה המינימליים והמועטים ביותר, אותם קיבלו עד כה. הפסקת אספקת שירותי הרווחה משמעה גזלת כבשת הרש של תושבי הכפרים הבלתי מוכרים, שכן שירותים אלה, הינם מעצם טיבם מיועדים לסייע לחלשים ביותר בחברה, וכדברי דו"ח ועדת החקירה הפרלמנטרית בנושא המגזר הבדואי בישראל, בראשות ח"כ דוד מנע, אשר פורסם בפברואר 1996 (להלן: ועדת מנע) הינם:

"... חלק מהשירותים שהמדינה מחויבת לספק, במיוחד לאוכלוסייה זה שנתחוללו בחייה תמורות משמעותיות הנובעות מהמעבר החד של נוודים ממחנות אוהלים לבתים ביישובי קבע". (עמ' 57 לדו"ח ועדת מנע)

רצ"ב כנספח ע/3

10. בכתבה על הפסקת אספקת שירותי הרווחה התפרסמה בעיתון "הארץ" ביום 10 באוגוסט 1999, הובאו דבריו של מר עידו נחום, דובר משרד העבודה והרווחה, אשר אישר כי חל עיכוב בהעברת 400,000 ש"ח, עבור ההוצאות המינהליות. כתבה נוספת התפרסמה בעיתון "הארץ" ביום 20 באוגוסט 1999. בכתבה הובאו דברי המשיב 2 אשר אמר, כי "כל הנושא הוא בושה למדינה ששכחה לטפל ב- 55,000 בדוויים".

רצ"ב כנספחים ע/4 וע/5

11. ביום 8 באוגוסט 1999, היום בו הופסקה אספקת השירותים, פנה העותרת 1 במכתב אל הגב' בוני גולדברג, מנהלת מחוז ירושלים והדרום במשרד העבודה והרווחה, ודרש הקמת מערך עצמאי של שירותי רווחה לכפרים הלא מוכרים בנגב והקצאת התקנים המתאימים הדרושים לשם כך.

רצ"ב כנספח ע/6

12. ביום 10 באוגוסט 1999, פנה ארגון עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, למשיב 1, התריע על הפגיעה החמורה בתושבים, ודרש חידוש מיידי של אספקת שירותי הרווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, בין אם באמצעות מועצת שגב-שלום ובין אם בדרך אחרת, ושינתנו ברמה נאותה ובאופן נגיש ושוויוני. העתק מהפניה נשלח לעו"ד עוזי פוגלמן מפרקליטות המדינה. מכתב תזכורת נשלח ביום 23 באוגוסט 1999 באמצעות פקסימיליה.

רצ"ב כנספחים ע/7 וע/8

13. ביום 16 באוגוסט 1999 פנו למשיב 1 נציגים של ארגונים רבים הפועלים בנגב, ובהם העותרים 1, 2, 5-7, במכתב משותף בו הצביעו על התוצאות החמורות של הפסקת אספקת שירותי הרווחה ודרשו את חידוש אספקת שירותי הרווחה והרחבתם באופן משמעותי.

רצ"ב כנספח 9/ע

14. ביום 19 באוגוסט 1999, פנתה האגודה לזכויות האזרח בישראל אל המשיב 1, ודרשה העברה מיידית של התקציב הדרוש להמשך אספקת שירותי הרווחה וכן, כי לאחר בחינת התכנית שהוגשה ע"י מחלקת הרווחה ע"י הגורמים המקצועיים במשרד, יוקצו התקנים והתקציבים הדרושים לביצועה והולמים את צרכי התושבים. העתקים נשלחו, בין היתר, למנהל מחלקת הרווחה במועצת שגב-שלום ולעו"ד עוזי פוגלמן מפרקליטות המדינה.

רצ"ב כנספח 10/ע

15. פניה נוספת למשיב 1 נעשתה ביום 22 באוגוסט 1999, ע"י מר חיים אורון, שר החקלאות ופיתוח הכפר, אשר ביקש את טיפולו לאלתר של המשיב 1 להביא לחידוש מיידי של שירותי הרווחה, שכן כדבריו, "לא יתכן שיבוא על חשבונם של אזרחים אומללים הזקוקים לשירותי הרווחה המעטים מדי הניתנים להם יותר מכל אוכלוסייה אחרת במדינה".

רצ"ב כנספח 11/ע

16. ביום 23 באוגוסט 1999 פנה ארגון עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל אל המשיב 2 באותו העניין.

רצ"ב כנספח 12/ע

17. על אף הפניות הרבות, ועל אף חומרת הנזק שנגרם לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים כתוצאה מהפסקת אספקת שירותי הרווחה וההשלכות הקשות על חייהם, טרם הורו המשיבים על חידוש אספקת השירותים.

העובדות הרלבנטיות לסעדים השני והשלישי

18. אף קודם להחלטת המשיב 2, המורה על הפסקת אספקת שירותי הרווחה, הופרה זכות תושבי הכפרים הבלתי מוכרים לשירותי רווחה באופן קשה ביותר. השירותים שניתנו להם על ידי מחלקת הרווחה בשגב-שלום, על פי מדיניות המשיב 1, היו רק שירותי הרווחה הבסיסיים ביותר, ואף זאת אך למקצת הנזקקים מבין תושבי הכפרים הבלתי מוכרים.

19. פרופסור אבינעם מאיר מהחוג לגיאוגרפיה באוניברסיטת בן-גוריון, אשר פרסם מחקרים רבים על החברה הבדווית בישראל, התייחס לנושא זה:

"... מתן שירותים (במובן של הענקת משאבים חברתיים לבדווים) היא סוגייה בעייתית מכמה בחינות – זמינות מרחבית, נגישות פונקציונלית והתאמה תרבותית. יש לזכור ששירותים אלה נועדו להחליף את המוסדות החברתיים המסורתיים, שתפקידם היה לאפשר חיברות ורווחה במישור האישי בחברה הבדווית, ואשר הולכים עתה ונעלמים. לפי המדיניות הממשלתית המוצהרת, יישובים בלתי-מוכרים בפזורה זכאים לשירותים מוגבלים בלבד, מה שמחריף את הבעיות החברתיות בישובים אלה. בגלל מדיניות זו נוצרים פערים איכותיים גדולים בשירותי חינוך, בריאות ורווחה בין תושבי היישובים הבלתי-מוכרים לבין תושבי העיירות הבדוויות, לא כל שכן בהשוואה לאוכלוסייה היהודית. כידוע רמת השירותים בעיירות הבדוויות נמוכה מזו שמקבלים היישובים היהודים (Meir, 1997)". (ההדגשה לא במקור)

א' מאיר, המתח בין בדווי הנגב למדינה – מדיניות ומציאות מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות (1999), עמ' 23.

רצ"ב כנספח ע/13

20. גם דו"ח הביקורת של משרד הפנים כלל בין מסקנותיו התייחסות לנושא זה, באומרו:

"הביקורת מוצאת לנכון לציין כי ראוי שהגורמים הממלכתיים יתנו את הדעת למציאות המיוחדת של ההתיישבות הבדואית בנגב ובפרט לבעיית הפזורה. העדר מענה סביר לבעיות בהן נתונה אוכלוסייה ייחודית זאת גורמת לתחושות של תסכול וזעם מצד הבדואים כלפי המוסדות הממלכתיים ועלולה אף להוביל לעוינות. ראוי להדגיש כי ההתרשמות היא שאין ביכולתה של המועצה המקומית שגב-שלום לתת מענה לצרכים של הבדואים ובודאי לא לאלו המוגדרים כפזורה. מומלץ להקים צוות חשיבה בין משרדי על מנת לבחון את הבעיה ולתת פתרון ממוסד בראיה הממלכתית". (עמ' 7 לדו"ח הביקורת)

ראו נספח ע/1

21. בשל המחסור החמור בתקנים, ברכבים ובתקציבים, ניתנו שירותי הרווחה אך למקצת מהנזקקים לשירותים אלו מבין תושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב. וכן תחומים רבים, עליהם מופקדות לשכות הרווחה, ובהם טיפול באלימות במשפחה, נכים, קשישים, מכורים לסמים וכו', לא זכו להתייחסות הולמת, שכן עובדי לשכת הרווחה טיפלו רק במי שפנה אליהם או הופנה על ידי גורמים אחרים. לא נעשה איתור של נזקקי השירות בקהילה, כמו גם פעילות להעלאת מודעות באוכלוסייה, וזאת בשל הידעה, כי לא תהיה אפשרות להיענות לפניית נוספות של נזקקים לסיוע שאמור להינתן על ידי שירותי הרווחה.

22. בשל העדר איתור ופעילות להעלאת מודעות בתוך הקהילה, נפגעה באופן קשה ביותר היכולת לספק שירותי רווחה, דווקא לאלו הזקוקים ביותר לשירותים אלה. כך לדוגמא, על מנת להתמודד עם בעיות של אלימות כלפי נשים ואף רצח נשים בטענה של מה שמכונה "פגיעה בכבוד המשפחה", נדרשים ביקורים סדירים של עובדים סוציאליים, אשר יבנו יחסי אמון עם מנהיגי הקהילה, בכדי לאפשר פעילות לשינוי עמדות ואף טיפול במקרים ספציפיים. כך אף באשר לילדים עם מוגבלויות, שאינם נמצאים במסגרות חינוכיות, ומשפחתם מסתירה אותם מפני זר. רק במקום בו קיימים שירותי רווחה, הכוללים ביקורים סדירים של עובדים סוציאליים, ניתן לאתר ילדים כאלה, ולהושיט להם סיוע.

23. אולם, על אף הצרכים המיוחדים של תושבי הכפרים הבלתי מוכרים, ובניגוד להקצאה הממוצעת הארצית ולנוסחת פרדס, אשר מהווה את המדד להקצאת תקנים של עובדים סוציאליים, ואשר מתחשבת בפרמטרים רבים ובהם מספר התושבים, פיזור גיאוגרפי, שיעור האבטלה, שיעור התלויים, רמת הכנסה ועוד, הקצה המשיב 1 מספר מועט ביותר של תקנים לעובדים סוציאליים לטיפול בתושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב.

לנוסחת פרדס ראו: הקצאת משרות במחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות, משרד העבודה והרווחה (1996)

ממצאי ומסקנות ועדת מנע

24. דו"ח ועדת מנע, אשר פורסם בפברואר 1996, תיאר את המצב החמור בכל האמור בשירותי הרווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב:

"למחלקת הרווחה של "משוש" המטפלת כאמור גם באוכלוסייה של הישובים הספונטנים אושרו שמונה תקנים אך היא מאוישת בששה עובדים סוציאליים בלבד. בהקשר זה יש לציין כי לשכת הרווחה של "משוש" מטפלת באוכלוסייה הבדואית של הישובים הספונטנים רק כשהאחרונים באים מיוזמתם ל"משוש" כדי לקבל את שירותיה של לשכת הרווחה. העובדים הסוציאליים של משוש לא יוצאים לישובים הספונטנים כדי לטפל באוכלוסייה בשטח בשל מחסור ברכב ממונע, דברי אחד העובדים". (עמ' 54 לדו"ח)

אף המסקנות של ועדת מנע בנושא שירותי הרווחה היו נחרצות:

"3. הועדה פונה למשרד העבודה והרווחה להגדיל את תקני העובדים הסוציאליים בישובים הבדואים ולהשוותם לאלו הקיימים בישובים היהודים וכן לאייש את כל התקנים הקיימים.

הועדה קוראת למשרד העבודה והרווחה לפעול לארגון טיפול נייד לאוכלוסייה הבדואית המתגוררת בישובים הספונטנים, ולהעמיד לרשות העובדים הסוציאליים רכבים ממונעים כדי שיוכלו לצאת לשטח ולטפל בתושבים...". (עמ' 57 לדו"ח)

וראו ע/3

25. למצער, למרות השנים שחלפו מאז פרסום הדו"ח ופירוק המועצה האזורית משוש, לא יושמו מסקנות ועדת מנע, ומצב שירותי הרווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, עד להחלטה על הפסקתם, נותר כמעט ללא שינוי.

התוכנית לשיפור השירות לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים

26. מחלקת הרווחה של מועצת שגב-שלום הכינה תוכנית מפורטת להתאמת שירותי הרווחה, המסופקים על ידה, לצורכיהם של תושבי הכפרים הבלתי מוכרים ולסטנדרט המקובל במשרד העבודה והרווחה (להלן: התוכנית).

27. התוכנית הציעה הגדרה של ארבעה אזורים גיאוגרפים, כאשר בכל אזור יהיה צוות של עובדים סוציאליים שיספק את מכלול שירותי הרווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים באותו האזור.

רצ"ב מפה עליה סומנה החלוקה לאזורים כנספח ע/15/

28. התוכנית פירטה את תוספת התקנים הדרושה, התפקידים השונים, המבנה הארגוני ואת מערך השירותים שיפותחו ע"י עובדי המחלקה ובכלל זה משפחתונים, שחקיות ומועדוניות יום ביתיות.

29. על פי התכנית נדרשת תוספת של 21 תקנים לעובדים סוציאליים כוללניים, 4 תקנים לעובדות נערות במצוקה, 4 תקנים לעובדי נוער וצעירים, 2.5 תקנים לפקידי סעד לפי חוק הנוער, 2.5 תקנים לפקידי סעד לסדרי דין, 3 תקנים למדריכי צוותים, 4 תקנים לנהגים-מאבטחים, 2.5 תקנים לעובדי זכויות ומזכירות וכן 4 רכבי שטח.

30. התוכנית תאמה את הסטנדרט המקובל במשרד העבודה והרווחה להקצאת תקנים למחלקות רווחה בהתיישבות אזורית, לפי נוסחת פרדס.

31. ישום התוכנית והקצאת תקנים ותקציבים בהתאם לה, יכול היה להביא מזוור למקצת מהמצוקות הקשות של תושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב. אולם, למצער, התוכנית, אשר הוגשה למשיב 1 בסוף שנת 1998 ופעם נוספת במרץ 1999 בעת שביקר במקום, לא זכתה לכל מענה.

התקנים לשירותי רווחה אשר הוקצו לכפרים הבלתי מוכרים

32. לצורך אספקת שירותי רווחה לכששים אלף התושבים הכפרים הבלתי מוכרים, הוקצו למחלקת הרווחה בשגב-שלום 9.45 תקנים של עובדים סוציאליים ו 2.55 תקנים של עובדי מינהל, בעוד שעל פי נוסחת פרדס נדרשים ארבעים תקנים לכל הפחות. הדבר אף צויין בדו"ח הביקורת של משרד הפנים המפרט את נושא התקנים:

"המחלקה התחילה לפעול עם 12 עובדים, כאשר לפי נוסחת "פרדס" התקן להתיישבות עירונית (ולא התיישבות אזורית) הינו תקן אחד לכל 2,000 תושבים כלומר עבור 50,000 הבדואים בפזורה היה צורך בכ- 25 תקנים". (עמ' 6 לדו"ח)

ראו ע/1/

33. כך הוא המצב גם באשר להקצאת רכב שטח יחיד ותקן אחד לנהג, שאמור לשרת את כל העובדים הסוציאליים ולאפשר להם להגיע אל הכפרים הבלתי מוכרים, אשר נמצאים במרחקים גדולים זה מזה ואשר אל רבים מהם אין דרכי גישה, לצורך אספקת השירותים לתושבים כגון ביקורי בית ועבודה קהילתית. אולם, בכדי לאפשר אספקת

שירותי רווחה באופן סביר נדרשים, לכל הפחות, ארבעה רכבי שטח וארבעה נהגים, אשר בלעדיהם לא ניתן לספק את השירותים ברמה נאותה.

34. כתוצאה מכל אלה, טיפלו עובדי מחלקת הרווחה של מועצת שגב-שלום, רק במקרים דחופים ביותר ולא סיפקו שירותי רווחה סדירים ו/או נאותים לכלל תושבי הכפרים הבלתי מוכרים הזקוקים לשירותים חיוניים אלו, כאשר, כפי שצוין בדו"ח הביקורת של משרד הפנים:

"לטענת המועצה בשל המחסור בעובדים עובדת המחלקה בשיטה של "כיבוי שריפות" ואין ביכולת המחלקה לעבוד על פי תכנית מסודרת. מנהל המחלקה הוא זה שמחליט על פי שקול דעת באשר למידת הדחיפות של הבעיות הדורשות טיפול. יצוין כי כתוצאה מאי מתן שירותים ברמה נאותה ומספקת, נוצר ואקום שאליו חודרים גורמים חיצוניים כגון עמותות פרטיות ופעילים פוליטיים. מדיניות זו אינה תואמת ואינה משרתת לעתים את מדיניות הממשלה והאינטרסים של המדינה". (עמ' 7 לדו"ח הביקורת)

וראו ע1/

השוואת התקנים לכפרים הבלתי מוכרים, לישובים הערבים בנגב ולמועצות האזוריות והישובים העירוניים היהודים בנגב

35. השוואת התקנים שהוקצו למחלקת הרווחה בשגב-שלום, לסיפוק שירותי הרווחה לתושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב, לעומת התקנים המוקצים למחלקות הרווחה בישובים אחרים באזור הנגב, מצביעה על פערים עצומים. יתרה מכך, קיים פער ניכר אף בהשוואה לישובים המתאפיינים במצב חברתי-כלכלי גבוה ביותר, כמו עומר ולהבים.

36. יצויין, כי בשל העדר נתונים עדכניים, הושוו הנתונים על מספר התקנים שהוקצו למחלקות הרווחה בכל אחד מהישובים הבאים, הנכונים ליום 31.12.97, אל הנתונים על מספר התושבים בכל אחד מהישובים, על פי מיפקד האוכלוסין שנערך בשנת 1995.

37. היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה בשגב שלום לאספקת שירותי הרווחה לתושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב, למספר התושבים, הינו של תקן אחד על כל 5,000 תושבים ובתקנים של עובדים סוציאליים היחס הוא של תקן אחד לכל 6,350 תושבים.

38. בעיר רהט, אשר דורגה באשכול 1, בדירוג הרשויות המקומיות על פי מדד חברתי-כלכלי, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה לבין מס' התושבים, הינו של תקן אחד על כל 1,506 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאליים היחס הוא של תקן אחד לכל 1,923 תושבים.

39. בתל-שבע, אשר דורגה אף היא באשכול 1, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה לבין מס' התושבים, הינו של תקן אחד על כל 1,240 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאליים היחס הוא של תקן אחד לכל 1,653 תושבים.

40. במועצה האזורית **מרחבים**, אשר דורגה כשייכת לקבוצת רווחה 1, הקטגוריה הנמוכה ביותר מבין 10 בדירוג המועצות האזוריות על פי מדד חברתי-כלכלי, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה למספר התושבים, הינו של תקן אחד על כל 638 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאלים היחס הוא של תקן אחד לכל 1,165 תושבים.
41. במועצה האזורית **עזתה**, אשר דורגה אף היא כשייכת לקבוצת רווחה 1, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה למספר התושבים, הינו של תקן אחד על כל 655 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאלים היחס הוא של תקן אחד לכל 1,090 תושבים.
42. במועצה האזורית **ערבה-תיכונה**, אשר דורגה כשייכת לקבוצת רווחה 7, כלומר בין המועצות האזוריות שמצבן החברתי כלכלי הינו מעל הממוצע, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה למספר התושבים, הינו של תקן אחד על כל 1,920 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאלים היחס הוא של תקן אחד לכל 2,400 תושבים.
43. ב**שדרות**, אשר דורגה באשכול 1, הקטגוריה הנמוכה ביותר מבין 10 בדירוג הרשויות המקומיות על פי מדד חברתי-כלכלי, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה לבין מס' התושבים, הינו של תקן אחד על כל 624 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאלים היחס הוא של תקן אחד לכל 1,251 תושבים.
44. ב**נתיבות**, אשר דורגה באשכול 2 בדירוג הרשויות המקומיות על פי מדד חברתי-כלכלי, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה לבין מס' התושבים, הינו של תקן אחד על כל 460 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאלים היחס הוא של תקן אחד לכל 1,520 תושבים.
45. ב**באר-שבע**, אשר דורגה באשכול 4 בדירוג הרשויות המקומיות על פי מדד חברתי-כלכלי, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה לבין מס' התושבים הינו של תקן אחד על כל 1,031 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאלים היחס הוא של תקן אחד לכל 1,921 תושבים.
46. ב**בערד**, אשר דורגה באשכול 5 בדירוג הרשויות המקומיות על פי מדד חברתי-כלכלי, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה לבין מס' התושבים הינו של תקן אחד על כל 1,339 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאלים היחס הוא של תקן אחד לכל 1,995 תושבים.
47. בישוב **להבים**, אשר דורג באשכול 10, הקטגוריה הגבוהה ביותר בדירוג הרשויות המקומיות על פי מדד חברתי-כלכלי, היחס בין מספר התקנים המתוקצבים למחלקת הרווחה לבין מס' התושבים, הינו של תקן אחד על כל 2,600 תושבים, ובתקנים של עובדים סוציאלים היחס הוא של תקן אחד לכל 2,888 תושבים.

ריכוז הנתונים על פי ישוב

מס' תושבים לעומת ס"כ תקנים למח' רווחה ונוספים	מס' תושבים לעומת מס' תקנים לעו"ס	תקנים מתוקצבים נוספים	ס"כ תקנים מתוקצבים למח' רווחה	מס' תקנים מתוקצבים לעו"ס	דירוג חברתי- כלכלי	מס' תושבים	הישוב
1: 5000	1: 6349	0	12	9.45	-	60,000	כפרים לא מוכרים
1: 1506	1: 1,923	1	14	11.75	1	22,600	רהט
1: 1240	1: 1,653	0.5	4.5	3.75	1	6,200	תל-שבע
1: 638	1: 1,165	0	10.5	5.75	1	6,700	מרחבים
1: 655	1: 1090	0.33	8.83	5.5	1	6,000	עזתה
1: 1,920	1: 2,400	0	1.25	1	7	2,400	הערבה התיכונה
1: 624	1: 1251	0.25	26.99	13.58	1	17,000	שדרות
1: 460	1: 1520	8	25	10	2	15,200	נתיבות
1: 1031	1: 1921	30.58	118.65	80.1	4	153,900	באר-שבע
1: 1339	1: 1955	0.25	16.17	11.25	5	22,000	ערד
1: 2,600	1: 2,888	0	1	0.9	10	2,600	להבים

לפירוט הקצאת התקנים לפי ישוב ראו: הקצאת משרות במחלקות לשירותים חברתיים מחוז ירושלים והדרום (נכון ליום 31.12.97), משרד העבודה והרווחה (יולי 1998)

רצ"ב כנספח ע16/

לפירוט מספר התושבים לפי ישוב ראו: אוכלוסיה ומשקי בית (סיכומים ארעיים), פרסומי מפקד האוכלוסין והדיר 1995, מס' 1, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

רצ"ב כנספח ע17/

לדירוג הישובים העירוניים על פי מדד חברתי-כלכלי ראו: אפיון הרשויות המקומיות ודירוגן לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסיה ב1995-, פרסום מס' 1039, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

רצ"ב כנספח ע18/

לדירוג המועצות האזוריות ראו: ל' אפלבוים, י' דור וס' היימברג אפיון ודירוג של המועצות האזוריות בישראל לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסיה המרכז ללימודי פיתוח, 1996

48. מכל האמור לעיל עולה, כי קיים פער עצום בין מספר התקנים לעובדים סוציאליים, אשר הוקצו לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, לבין התקנים שהוקצו לתושבי שאר הישובים, ותהא רמתם החברתית-כלכלית אשר תהא. כך, תושבי המועצה האזורית מרחבים זכו להקצאה הגבוהה פי 5.45 מהקצאת התקנים לעובדים סוציאליים לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, ואילו תושבי הישוב המבוסס להבים זכו להקצאה הגבוהה פי 2.2 מהקצאת התקנים לעובדים סוציאליים לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים!

49. פער זה קיים אף בין מספר התקנים הכולל שהוקצו למחלקת הרווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, לבין מספר התקנים הכולל שהוקצו למחלקות הרווחה בשאר הישובים, ותהא רמתם החברתית-כלכלית אשר תהא. כך, תושבי העיירה נתיבות זכו להקצאה הגבוהה פי 10.9 מהקצאת התקנים לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, ואילו תושבי הישוב המבוסס להבים נהנים מהקצאה הגבוהה פי 1.9 מהקצאת התקנים לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים!

50. עם סיום כתיבת ועריכת עתירה זו, הגיע ביום 29 באוגוסט 1999, מכתב מטעם המשיב 2, בו צוינו בין היתר הדברים הבאים:

"מבלי להכנס לפרטי הענין, אנו מקווים שעד סוף השבוע הזה לאחר פגישה עם מנכ"ל המשרד באזורינו יבוא העניין לפתרון".

רצ"ב כנספח ע/20

51. העותרים שותפים לתקוותו של המשיב 2, אולם אין באמור במכתבו בכדי להבטיח, כי הבעיה הקשה אכן תבוא על פתרונה.

סיכום:

52. הנה כי כן, לא זו בלבד שהמשיבים לא קיימו חובותיהם כלפי תושבי הכפרים הבלתי מוכרים ולא מילאו אחר ההמלצות בדבר אספקת שירותי רווחה לאוכלוסיה הנוקדת ביותר בישראל, הם אף הפסיקו את המעט שסופק להם עד כה. בכך השאירו המשיבים נערות בסיכון, נשים במצוקה, ילדים וקשישים נזקקים בסיכון גבוה ביותר בלא כל אפשרות לקבל עזרה כלשהי.

הטיעון המשפטי

53. בהחלטתם ובמדיניותם כלפי תושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, מפריס המשיבים את חובתם החוקתית, המעוגנת בסעיף 11 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, לכבד את הזכות לכבוד והזכות לחיים. הפרה זו נובעת מהיות שירותי הרווחה שירותים בסיסיים וחיוניים להבטחת הזכות לכבוד והזכות לחיים.

54. העותרים יטענו, כי החלטת ומדיניות המשיבים הינן שרירותיות, וכי המשיבים לא שקלו את השיקולים הרלבנטיים, כגון סיכון חיי התושבים ומצוקתם, עובר לקבלת ההחלטה. אי מתן שירותי רווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים מהווה הפרה של הזכות לכבוד, הכוללת את הזכות לתנאי מינימום של קיום אנושי, ושל הזכות לחיים, זכויות שהינן זכויות חוקתיות מוגנות. כמו כן, יטענו העותרים, כי מדיניותם של המשיבים מהווה אפליה על בסיס שייכות קבוצתית הנוגדת את עקרון השוויון, שהינו עקרון יסוד בשיטת המשפט הישראלית אשר קיבל משנה תוקף עם חקיקת חוקי היסוד.

הפרת הזכות לחיים והזכות לכבוד

55. מניעת שירותי רווחה מתושבי הכפרים הבלתי מוכרים מסכנת סיכון של ממש את חיי התושבים ומפרה את זכויותיהם לחיים ולכבוד בניגוד לאמור בחוק יסוד: עבוד האדם וחירותו. בין התפקידים החשובים אותם ממלאים שירותי הרווחה, נכללים התערבות מקצועית במצבי משבר, לרבות במקרים של אלימות במשפחה, סכסוכים בתוך קהילות, אסונות וכדומה. בהעדר עובדים קהילתיים, אין מי שיטפל באופן מקצועי בסכסוכים פנים-שבטיים, בסכסוכים בין-שבטיים ובמקרים של אלימות כלפי נשים בטענה של פגיעה במה שמכונה "כבוד המשפחה", אשר עלולים להוביל אף לרצח. וכפי שציינו העותרים במכתבם למשיב 2 (ע9/):

"הפסקת הטיפול בתחומים אלו עשויה להבעיר אש שאיננו יכולים אף לדמיין את סיומה".

56. הזכות לכבוד כוללת בחובה גם את הזכות לתנאי מינימום של קיום אנושי, כדברי הנשיא ברק בספרו **פרשנות במשפט** כרך ג', (נבו תשנ"ד), עמ' 422-423:

"כבוד האדם מניח מינימום של קיום אנושי. אדם המתגורר בחוצות ואין לו דיור, הוא אדם שכבודו כאדם נפגע. אדם הרעב ללחם, הוא אדם שכבודו כאדם נפגע... אכן אדם הנאלץ לחיות בתנאים חומריים משפילים, נפגע כבוד האדם שבו. הוא הופך לאובייקט... ניתן להסיק מכבוד האדם את הזכות לסיפוק צרכים בסיסיים לקיום האנושי".

בפרשת אטר התייחס השופט ברק לחובת המדינה לדאוג למימושה של הזכות לתנאי מינימום של קיום אנושי, באומרו:

"כבודו של העותר כאדם מחייב דאגה לקיום מינימלי כאנושי".

בג"ץ 161/94 אטרי נ' מדינת ישראל, (לא פורסם)

ראו גם :

בג"ץ 114/86 וייל נ' מדינת ישראל, פ"ד מא (3) 477, 492

ע"פ 344/81 מ"י נ' סגל, פ"ד לה (4) 313, 327

57. הפסקת אספקת שירותי הרווחה, פוגעת פגיעה קשה ביכולת תושבי הכפרים הבלתי מוכרים לממש את הזכויות שנועדו להבטיח להם תנאי מינימום של קיום אנושי. כך אין קשישים, נכים ומשפחות חד-הוריות מקרב תושבי הכפרים הבלתי מוכרים יכולים לממש את זכויותיהם לסיוע מהמוסד לביטוח לאומי, ואין מי שישמע את זעקתם של ילדים בסיכון ונשים מוכות ויושיט להם סיוע.

58. פגיעה זו התקיימה, אם כי במידה פחותה, אף קודם להחלטת המשיב 2 וזאת בשל מדיניות המשיב 1 לפיה סופקו לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים אך מקצת משירותי הרווחה המסופקים כדבר שבשגרה לכל אדם בישראל.

59. לזכויות חוקתיות אלה יש לתת פירוש העומד בקנה אחד עם האמנות הבינלאומיות שישראל הינה צד להן ועם כללי המשפט הבינלאומי.

וראו :

International Covenant on Civil and Political Rights, Article 24.

International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women

Convention on the Rights of the Child

אפליה על בסיס שייכות קבוצתית מהווה פגיעה בכבוד

60. מדיניות המשיבים ננקטת אך כלפי תושבי הכפרים בלתי מוכרים, בעוד בכל שאר הארץ, ובכלל זה בנגב ואף בישובים הקטנים והמרוחקים ביותר, זוכים התושבים לשירותי רווחה סדירים ונגישים. מדיניות המשיבים המונעת שירות כה חיוני אך מתושבי הכפרים הבלתי מוכרים ובשל היותם תושבי ישובים אלו, מהווה אפליה פסולה המפרה את עקרונות השוויון, שהוא מעקרונות היסוד של שיטת המשפט בישראל ואשר זכה לעיגון בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

ראו :

בג"צ 5394/92 הפרט נ' "יד ושם", פ"ד מח (3) 353, 362

א' ברק "זכויות אדם מוגנות: ההיקף והמגבלות" **משפט וממשל** א (תשנ"ב-תשנ"ג) 253, 261.

61. פער כה גדול בהקצאת תקנים לשירותי רווחה, בין הכפרים הבלתי מוכרים לבין שאר הישובים בנגב, כפי שהוצג בחלק העובדתי של עתירה זו, מצביע על אפליה חמורה כנגד תושבי הכפרים הבלתי מוכרים. הדבר הינו חמור עשרת מונים משהוכח, כי ישובים

מבוססים זוכים להקצאה העולה לאין שיעור על ההקצאה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, אשר אין חולק, כי הם הקבוצה הנוקקת ביותר בישראל.

62. מדיניות זו מפלה על בסיס שייכותם הקבוצתית של תושבי הכפרים הבלתי מוכרים, ובכך משפילה ופוגעת בכבוד האדם.

ראו:

דברי כב' השופטת דורנר בבג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון ואח', פ"ד מט (4) 94, 132.

מבחן המידתיות ו/או היחסיות

63. החלטת המשיבים ומדיניותם פוגעת מעל הנדרש בזכויות יסוד חוקתיות, ובכך היא נוגדת את עקרון המידתיות ו/או היחסיות. ההחלטה והמדיניות הותירו את 60,000 תושבי הכפרים הבלתי מוכרים ללא כל שירותי רווחה, בהעדר חלופה קיימת לשירותים שסופקו עד אז על ידי מחלקת הרווחה של שגב-שלום, חשפה את החלשים ביותר לסיכון גבוה. ההחלטה והמדיניות הינן פסולות איפוא, בהיותן בלתי מידתיות ו/או סבירות באופן קיצוני.

ראו:

בג"ץ 3477/95 בן עטיה נ' שר החינוך התרבות והספורט, פ"ד מ"ט (5) 1.

בג"ץ 4330/93 גאנם נ' ועד מחוז תל-אביב, פ"ד נ (4) 221.

64. בתוצאה החמורה, הנובעת ישירות מהחלטת ומדיניות המשיבים, יש משום אי-צדק בולט. וכדברי השופט זמיר, בספרו **הסמכות המינהלית**, המבחן לחוסר סבירות של החלטות מינהליות יכול שיהיה תוצאתי:

"תוצאה בלתי-סבירה, כגון תוצאה שיש בה משום אי-צדק בולט, עשויה ללמד על פגם בהליך עצמו... אולם לעתים קשה מאד לחשוף את הפגם בהליך, במיוחד כשמדובר בפגם בשיקול הדעת, שמטבעו הוא סמוי מן העין. במקרה כזה די בכך שהחלטה על פניה הינה בלתי-סבירה באופן מהותי או קיצוני כדי שאפשר יהיה לפסול אותה בשל חוסר סבירות." (עמ' 764)

65. החלטתו של המשיב 2, הינה שרירותית ובלתי סבירה באופן קיצוני ביותר, משום שהתקבלה על אף שלא היתה בידיו תשתית עובדתית ראויה, ועל אף שהליך קבלתה אינו עומד במבחנים הקבועים בפסיקה. המשיב 2 קיבל את החלטתו מבלי שיהיו בידיו נתונים על הנזקים הצפויים לתושבים כתוצאה מהפסקת אספקת שירותי הרווחה. אף אם המשיב 2 הניח, כי לאחר זמן מה יורה המשיב 1 על חידוש אספקת שירותי הרווחה, ישירות על ידי עובדי משרד העבודה והרווחה, הרי שהמשיב 2 קיבל את החלטתו בלא שהיו בידיו נתונים על משך הזמן אשר צפויה להמשך תקופת הביניים, בה יוותרו התושבים ללא כל שירותי רווחה.

ראו:

בג"ץ 297/82 ברגר נ' שר הפנים, פ"ד לז (3) 29

בג"ץ 987/94 יורנט קווי זהב (1992) בע"מ ואח' נ' שרת התקשורת ואח', פ"ד מח (5) 412, 425-423

66. המשיב 1, כמי שמופקד מתוקף תפקידו על מדיניות הרווחה במדינת ישראל, התעלם מהמלצות ועדת מנע בכל האמור באספקת שירותי רווחה לתושבי הכפרים הבלתי מוכרים, מהתוכנית שהוגשה על ידי מחלקת הרווחה בשגב-שלום ומדו"ח הביקורת של משרד הפנים. על אף הממצאים החמורים והמסקנות הברורות של כל הגורמים הנ"ל, ועל אף הזמן הרב מאז הגשתם למשיב 1, לא הציג המשיב 1 כל תוכניות חלופיות לענות על המצוקות להם התייחסו ועדת מנע, התוכנית של מחלקת הרווחה ודו"ח הביקורת של משרד הפנים. בכך סירב המשיב 1 להשתמש בסמכותו המינהלית והותיר את המצב כפי שהוא.

67. למותר לציין, כי שיקולי תקציב אינם יכולים להוות הצדקה למדיניות המפלה באופן קיצוני, ובמיוחד שעסקינן בשירותים חיוניים. יפים לענייננו דברי השופט מצא בפרשת נוף:

"... אמות מידה אלה חייבות להיות שוויוניות; בשום מקרה אין בקיומם של אילוצים תקציביים כדי להצדיק קביעת אמות מידה המפרות את שורת השוויון. זאת ועוד: השוויון בדיננו הוא נורמה חברתית תוצאתית...".

בג"ץ 205/94 נוף נ' מדינת ישראל, פ"ד נ (5) 449, 463

וכן דברי הנשיא ברק בספרו פרשנות במשפט, כרך ג' עמ' 528 :

"הגנה על זכויות אדם עולה כסף, וחברה המכבדת זכויות אדם צריכה להיות נכונה לשאת במעמסה הכספית".

וכן בפרשת בוצר

"... חברה האמונה על ברכי כבוד האדם, החירות והשוויון מוכנה לשלם את המחיר הנדרש".

בג"צ 7081/93 בוצר ואח' נ' מועצה מקומית "מכבים-רעות" ואח', פ"ד נ (1) 19, 27

על היסוד האמור לעיל, מתבקש כב' ביהמ"ש להוציא מלפניו צו על תנאי כמבוקש בראשית העתירה, ולאחר מכן להופכו לצו מוחלט, כמו כן מתבקש כב' ביהמ"ש לחייב את המשיבים בהוצאות משפט ושכ"ט עו"ד.

ארנה כהן, עו"ד

ב"כ העותרים